

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาประเทศให้เจริญรุ่งเรืองนั้น จำเป็นต้องมีการพัฒนาคนให้มีประสิทธิภาพ และคุณภาพ ซึ่งกระทำได้โดยการให้การศึกษาคือและถูกต้อง นับได้ว่าการศึกษาเป็นบทบาทสำคัญต่อบุคคล และสังคมที่บุคคลนั้น ๆ เป็นสมาชิกอยู่ การศึกษาจะช่วยให้บุคคลเจริญขึ้น ทั้งทางร่างกายและจิตใจ มีความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ คีขึ้น ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพขึ้น มีความคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ที่ทำให้ความเป็นอยู่ดีขึ้น และรายได้ของประเทศเพิ่มขึ้น

ในการให้การศึกษาคือและถูกต้องนั้น ควรจะเริ่มเสียตั้งแต่เยาว์วัย เพราะ "การศึกษาในวัยนั้นนอกจากจะเป็นพื้นฐานที่มีความสำคัญต่อการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแล้ว ยังเป็นพื้นฐานของการศึกษาในระดับสูงขึ้นไปอีกด้วย"

ประเทศไทยเป็นประเทศที่กำลังพัฒนาประสบปัญหาในด้านกำลังคนขาดคุณภาพ และประสิทธิภาพโดยเฉพาะอย่างยิ่งกำลังคนในระดับอนุบาลและประถมศึกษา ซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคม ดังนั้นการศึกษาระดับนี้จึงควรได้รับความสนใจ เป็นอันดับหนึ่ง^๒

คณะกรรมการดำเนินการศึกษาและวางโครงการพัฒนาการศึกษาระดับอนุบาล และประถมศึกษา, รายงานสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการทางการศึกษาในระยะ แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ ระดับอนุบาลและประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๑๕-๒๕๑๘

(กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ป.), หน้า ๑.

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘.

๒

การศึกษาในระดับอนุบาล ซึ่งเป็นการศึกษาที่สำคัญที่สุดในชีวิตนั้น นักการศึกษา
ได้ยอมรับความสำคัญของการศึกษาในวัยนี้แล้ว เช่น ชัยยงค์ พรหมวงศ์ ได้ให้ความ
เห็นว่า

การศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย (๐ - ๖ ขวบ) เป็นกระบวนการพัฒนาการเรียน
ต่อเนื่องเพื่อเป็นพื้นฐานของการศึกษาตลอดชีวิตของเด็ก เป็นความสำคัญในระยะ
ต้นของชีวิตเด็กเมื่อมีการเจริญเติบโต และมีการพัฒนาสูงที่สุด นักจิตวิทยาพัฒนา
การยอมรับกันว่า เด็กอายุ ๐ - ๖ ขวบนั้น เป็นระยะที่เด็กเกิดการเรียนรู้
มากที่สุดของชีวิตมนุษย์ การเรียนรู้เหล่านั้นจะมีอิทธิพลต่อชีวิตภายหลังของเด็ก
เป็นอย่างมาก^๑

คีลา จายนีย์โยธิน ก็เห็นความสำคัญของการศึกษา ของเด็กในวัยนี้ โดย
กล่าวไว้ว่า "นักศึกษายกของชีวิตในเยาว์วัยยิ่งนัก และถือว่าเป็นสิ่งพื้นฐาน
วางรากฐานให้กับตัวบุคคลในวัยความเป็นผู้ใหญ่"^๒

สายสุรีย์ จุติกุล กล่าวสนับสนุนถึงความสำคัญของการศึกษาระดับอนุบาลไว้ว่า
"...การศึกษาระดับนี้มีความสำคัญอย่างยิ่ง ถ้าสามารถจัดประสบการณ์เป็นประโยชน์
แก่เด็กได้"^๓ และรัฐบาลเองก็เห็นความสำคัญของการให้การอบรมศึกษาแก่เด็กวัยก่อน
เข้าเรียน เพราะเห็นว่าเด็กในวัยนี้ส่วนใหญ่มักจะถูกปล่อยทอดทิ้งให้อยู่กับบ้าน เนื่องจากใน

^๑ชัยยงค์ พรหมวงศ์, นวัตกรรมการศึกษาและเทคโนโลยีทางการศึกษากับการสอนระดับ
อนุบาล (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๑), หน้า ๘.

^๒คีลา จายนีย์โยธิน, "ชีวิตเริ่มต้นเมื่อเด็ก," ศูนย์ศึกษา ๘(สิงหาคม
๒๕๐๘) : ๒๗,

^๓สายสุรีย์ จุติกุล, "การสร้างโรงเรียนอนุบาล," วิทยาสาร ๒๔
(เมษายน ๒๕๑๖) : ๒๕.

การจัดงานฉลองปีเด็กสากล สมาน แสงมลิ รองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ได้ชี้แจงว่า

...จะส่งเสริมให้เด็กได้รับการศึกษาจากศูนย์พัฒนา, เช่น โรงเรียนเด็ก หรือ โรงเรียนอนุบาล เพื่อให้เด็กได้รับการเลี้ยงดูที่ถูกคองตั้งแต่แรกเกิด และต่อไปเป็นระยะ ๆ โดยจะดำเนินการให้สัมพันธ์กันทั้งในส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค ซึ่งหน่วยงานของรัฐจะวางนโยบายและแผนพัฒนาระยะยาว^๑

การศึกษาระดับอนุบาลและเด็กเล็กนี้เป็นการศึกษาเบื้องต้นของเด็ก เป็นการปูพื้นฐานให้เด็กได้คุ้นเคยกับโรงเรียนก่อนที่จะเข้าเรียนในระดับประถมศึกษา การศึกษาในระดับนี้เป็นที่นิยมแพร่หลายกว่าที่เคยเป็นมา จะเห็นว่าเป้าหมายนักเรียนในระดับนี้เพิ่มมากขึ้นดังนี้ คือ ในปีการศึกษา ๒๕๒๐ จำนวนเด็กอนุบาลปีที่ ๑ มีเป้าหมาย ๔๔,๑๔๕ คน และในปีการศึกษา ๒๕๒๑ มีเป้าหมาย ๕๕,๗๖๐ คน^๒

การศึกษาในระยะเริ่มต้นของชีวิตมีความสำคัญมากเป็นที่ยอมรับของนักจิตวิทยา และนักการศึกษาทั่วไปว่าเป็นพื้นฐานของการเจริญเติบโต และพัฒนาการของเด็กวัยก่อนเรียนเป็นระยะที่จะเพาะทัศนคติและอุปนิสัยซึ่งจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตในอนาคต เป็นการนำทางเด็กในการปลูกฝังลักษณะที่ดีจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินการอย่างระมัดระวังพ่อแม่เป็นจำนวนมากยังไม่เข้าใจธรรมชาติของเด็กดีนัก หรือบางทีก็มีการกีดกันมาจนไม่มีเวลาให้การอบรมสั่งสอนเด็กอย่างเพียงพอ โรงเรียนจึงเป็นแหล่งพักพิงแหล่งสุดท้ายในการที่จะทำให้เด็กมีทัศนคติและอุปนิสัยที่พึงปรารถนา เติบโตขึ้นเป็นพลเมือง

พจน

^๑สมาน แสงมลิ, "การจัดงานฉลองปีเด็กสากล," มิตรครู ๒๑ (ตุลาคม ๒๕๒๑) : ๒๘.

^๒กองสถิติและวิเคราะห์ภาวะการศึกษา, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สถิติการศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๒๐ ของระดับประถมศึกษาและอนุบาล (กรุงเทพมหานคร : ๒๕๒๑), หน้า ๖.

ที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพของประเทศ และผู้มีหน้าที่สำคัญในการอบรมเด็กในวัยนี้ก็คือ ครูอนุบาลนั่นเอง

* ครูอนุบาลเป็นบุคคลสำคัญในการส่งเสริมและปลูกฝัง เด็กในด้านต่าง ๆ ทั้งทางกายและจิตใจ และพึงจัดสรรสิ่งดีงามอันเป็นประโยชน์ ตอรากฐานของชีวิตให้เด็ก ครูอนุบาลจำเป็นต้องใกล้ชิดเด็ก เด็กนั้นเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ซึ่งอยู่รอบตัวเขาทั้งทางตรงและทางอ้อม การกระทำของผู้ที่อยู่ใกล้ชิดเด็กซึ่งเด็กเห็นอยู่ทุกวันจะซึมซาบสู่ตัวเด็ก และจะเลียนแบบสิ่งที่เห็นนั้น ๆ และไม่ว่าเด็กก็จะกลายเป็นผู้นั้นที่ละน้อย

มีคำกล่าวกันว่า ครูคือปูชนียบุคคลหรือครูคือแม่พิมพ์ของชาติ ครูมีลักษณะอย่างไรเด็กก็จะมีลักษณะอย่างนั้น เพราะเด็กจะยึดถือครูเป็นแบบอย่างโดยเฉพาะในวัยเด็ก สมบูรณ์ ชวัญยืน ไก่กล่าวไว้ว่า "ครูเป็นผู้มีอิทธิพลเหนือจิตใจเด็ก เด็กจะให้ความเคารพนับถือครูอยู่แล้วโดยธรรมชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กในวัยต้น"^๑

เบญจา แสงมลิ กล่าวไว้

ครูอนุบาลนั้นเป็นผู้มีความสำคัญยิ่งรองจากบิดามารดาของเด็กเอง เมื่อเด็กเล็ก ๆ จากบิดามารดามาโรงเรียนเด็กก็จะยึดถือครูแทนบิดามารดาของตน ภาพของครูและการกระทำของครู เป็นสิ่งประทับใจเขา ครูจึงต้องระมัดระวังอารมณ์ ท่าทาง การพูด ตลอดจนการกระทำต่าง ๆ เพราะเด็กจะถือเป็นแบบอย่างควย นอกจากนี้แล้วครูอนุบาลยังทำหน้าที่เชื่อมโยงชีวิตของเด็กทั้งทางบ้านกับทางโรงเรียนด้วย^๒

^๑ สมบูรณ์ ชวัญยืน, "ครูดีที่เราต้องการ," มิตรครู ๑๑ (ธันวาคม ๒๕๑๒), ๑๕.

๑๕.

^๒ เบญจา แสงมลิ, วิชาอนุบาลและเด็กเล็ก วิชาชุดครูประกาศนียบัตร วิชาการศึกษาของคุรุสภา (กรุงเทพมหานคร : คุรุสภา, ๒๕๑๖), หน้า ๑๕.

การส่งเสริมและการปลูกฝังเด็กในด้านต่าง ๆ ทั้งทางกายและทางใจนั้นเป็นเรื่องซับซ้อน ต่อเนื่อง และลึกซึ้ง ต้องใช้เวลาและวิจารณญาณอย่างรอบคอบ เบญจาแสงมลิ ยังให้ความเห็นไว้อีกว่า

เด็กอนุบาลและเด็กประถมต้นเป็นวัยชอบคิดชอบฝันชอบเล่น ถ้าครูจัดประสบการณ์โดยตรงกับความตองการของเด็ก ประหนึ่งชะลอดโลกของเด็กมาไว้ในห้องเรียน เด็กจะเรียนอย่างมีความสุข สนุกกับการเรียนและสามารถจดจำความรู้ และนำไปใช้ไคควย^๑

ในการจัดการศึกษาให้บรรลุผลสำเร้จนั้น จะต้องอาศัยอุปกรณ การเรียนการสอนทั้งของครูและนักเรียน และประการสำคัญต้องมีครูที่มีความรู้มีความสามารถ บัญญัติ กุศลสถาพร กล่าวไว้ว่า "ครูเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในระบบของการศึกษา แม้ว่าเราจะพยายามลงทุนในคานการปลูกสร่างอาคารเรียน ตลอดจนการสร่างหลักสูตรให้เลอเลิศเพียงไค การจัดการศึกษาจะไมไคผลเท่าที่ควรถ้าหากขาดการตระเตรียมบุคคลที่จะทำหน้าที่ครูอย่างมีประสิทธิภพ"^๒

ม.ร.ว.ทวีโลก เกษมศรี ก็มีความเห็นเช่นเดียวกับ บัญญัติ กุศลสถาพร ไคกล่าวไว้ว่า "ครูเป็นตัวจักรสำคัญที่จะเกื้อหนุนให้การศึกษาบรรลุผลตามเป้าหมาย ถ้าครูบกพรองไป แมวอาจคประกอบอื่น ๆ จะคีสักเพียงไคก็ตาม การจัดการศึกษาก็

^๑เบญจา แสงมลิ, "โลกเด็กนั้นสวยงาม," วิทยาสาร ๑๘ (สิงหาคม ๒๕๒๐) : ๔๓.

^๒บัญญัติ กุศลสถาพร, "ประสิทธิภพในการจัดการศึกษา," ใน ประมวลบทความการวางแผนการศึกษาคับ ๔ (กรุงเทพมหานคร : กองวางแผนการศึกษา สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๑๕), หน้า ๒๔๔.

ลมหเลวอย่างแนนอน"^๑

จากเอกสารและรายงานที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า การศึกษาในระดับอนุบาลเป็นสิ่งสำคัญ และผู้ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาในระดับนี้ให้บรรลุถึงความสำเร็จคือ ครูอนุบาล ดังนั้นจึงจำเป็นต้องหาวิธีที่จะก่อให้เกิดการศึกษา อบรม ฝึกหัด และเลือกเฟ้นบุคคลที่เหมาะสมที่สุดเพื่อมาเป็นครูอนุบาล ผู้วิจัยเห็นว่าในกรุงเทพมหานครเป็นจังหวัดที่มีประชากรหนาแน่น และผู้ปกครองนิยมพาบุตรหลานไปฟังพาโรงเรียนอนุบาลมากที่สุด จึงปรารถนาจะทราบทัศนะและความต้องการของครูใหญ่ ครู และผู้ปกครองถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูอนุบาลในกรุงเทพมหานคร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาทัศนะของครูใหญ่ ครูอนุบาล และผู้ปกครองในโรงเรียนอนุบาล กรุงเทพมหานคร ต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูอนุบาล
๒. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะของครูอนุบาลในทัศนะของครูใหญ่ ครูอนุบาล และผู้ปกครองในกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานของการวิจัย

ครูใหญ่ ครูอนุบาล และผู้ปกครองในโรงเรียนอนุบาล กรุงเทพมหานคร มีทัศนะ ต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูอนุบาลไม่แตกต่างกัน

^๑ม.ร.ว.ทวีโลก เกษมศรี, "คำนำ," ใน ลักษณะของครูที่สังคมต้องการ ฝ่ายโครงการวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สามมิตร, ๒๕๑๘), หน้า ๑.

ขอตกลงเบื้องต้น

การวิจัยครั้งนี้ใช้ข้อมูลจากคำตอบในแบบสอบถามจากครูใหญ่ ครูอนุบาล และ
ผู้ปกครอง ซึ่งถือว่าผู้ตอบแบบสอบถามทุกคนตอบตามความเป็นจริงทุกประการ

ขอบเขตของการวิจัย

๑. ตัวอย่างประชากร เป็นครูใหญ่ ครูอนุบาล และผู้ปกครองเด็กอนุบาล ใน
โรงเรียนสังกัดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา เอกชนที่เปิดทำการสอนระดับอนุบาล
ปีที่ ๑ และปีที่ ๒ เท่านั้น

๒. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาทัศนะของครูใหญ่ ครูอนุบาล และผู้ปกครองเด็ก
อนุบาลโดยใช้แบบสอบถามที่สนะซึ่งประกอบไปด้วยคุณลักษณะด้านต่าง ๆ ดังนี้ คือ การสอน
บุคลิกภาพ มนุษยสัมพันธ์ และความประพฤติทางศีลธรรมและจรรยา

ความไม่สมบูรณ์ของการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเองอาจครอบคลุมถึงคุณลักษณะด้าน
ต่าง ๆ ของครูอนุบาลไม่ครบถ้วน

คำจำกัดความ

คุณลักษณะ หมายถึง ลักษณะท่าที อุปนิสัย และพฤติกรรมของผู้ที่เป็นครู
คุณลักษณะที่พึงประสงค์ หมายถึงคุณลักษณะที่ดีของครู และเป็นที่ยังประสงค์
ของสังคม ตามที่สนะของครูใหญ่ ครูอนุบาล และผู้ปกครองในกรุงเทพมหานคร
ทัศนะ (Opinion) หมายถึง ความคิดเห็น ความเชื่อ ความคิด
ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งในที่นี้หมายถึง ความคิดเห็นที่ได้จากแบบสอบถาม

ครูใหญ่ หมายถึง ครูใหญ่โรงเรียนอนุบาล กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาเอกชน ที่เปิดทำการสอนระดับอนุบาลปีที่ ๑ - ปีที่ ๒ และมี
ประสบการณ์อย่างต่ำ ๑ ปี

ครูอนุบาล หมายถึง ครูประจำการที่สอนประจำชั้นอนุบาลหนึ่ง หรืออนุบาลสอง
ในโรงเรียนอนุบาลสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในกรุงเทพมหานคร
ที่มีประสบการณ์อย่างต่ำ ๑ ปี

ผู้ปกครอง หมายถึง ผู้ที่ส่งบุตร หลาน เข้าเรียนในโรงเรียนอนุบาล
กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

คุณลักษณะด้านการสอน หมายถึง คุณลักษณะ หรือพฤติกรรมต่าง ๆ ที่แสดงออก
เพื่อกระตุ้น ถ่ายทอด หรือหาวิธีการต่าง ๆ ให้เด็กเกิดการเรียนรู้ และได้พัฒนา
ความเจริญทั้งทางด้าน กาย อารมณ์ สังคม และภาษา

คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ หมายถึง คุณลักษณะ หรือพฤติกรรมที่แสดงออกมา
อย่างชัดเจน เช่น การแต่งกาย ท่าทาง หน้าตา และเข่าวนับปฏิภาณ

คุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์ หมายถึง คุณลักษณะ หรือพฤติกรรมที่แสดงออกมา
อย่างมีศิลปต่อเด็ก เพื่อให้เกิดสัมพันธ์ภาพอันดีต่อกัน และพฤติกรรมที่แสดงออกมาเพื่อให้
เกิดแรงจูงใจในการทำงานร่วมกันกับเพื่อนร่วมงาน เกิดความร่วมมือประสานงานกับ
ผู้ปกครอง หรือผู้มาติดต่อ เพื่อบรรลุถึงวัตถุประสงค์ในกิจการงานอย่างน่าพึงพอใจร่วมกัน

คุณลักษณะด้านความประพฤติทางศีลธรรมและจรรยา หมายถึง คุณลักษณะหรือ
พฤติกรรม ที่แสดงออก ถึงการวางตนอย่างมีแบบแผน อยู่ในกรอบ ธรรมเนียมของ
สังคมและศีลธรรมอันดีงาม และวางตนอยู่ในกรอบของการเป็นครู

๑๖

สังคม หมายถึงสังคมในกรุงเทพมหานคร

คุณลักษณะตามความต้องการของสังคม หมายถึงในทัศนะของครูใหญ่ ครู
และผู้บริหารในกรุงเทพมหานคร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

๑. เป็นแนวทางในการอบรม และผลิตครูอนุบาลของสถานศึกษาที่เกี่ยวข้อง
เพื่อให้ได้ครูอนุบาลที่มีประสิทธิภาพ และตรงกับความต้องการของสังคม
๒. เป็นข้อเสนอแนะ ในการคัดเลือก และพัฒนาครูอนุบาลให้มีคุณลักษณะ
ตามความต้องการของสังคม
๓. เป็นแนวทางให้ครูอนุบาลในกรุงเทพมหานครได้พัฒนาปรับปรุงตนเอง